پاڪستان ۾ عورتن جي صحت بابت موجود فرق

سعيده گوپانگ

اسان جي ملڪ ۾ هر طرف مسئلا ئي مسئلا آهن. تعليم، مهانگائي، وڌندڙ بي روزگاري جو مسئلو ان کان سواءِ هڪ اهم مسئلو جيڪو روزانو وڌندو پيو وڃي اهو آهي انساني صحت جو مسئلو ۽ خاص ڪري ملڪي آبادي جي پنجاهه سيڪڙو کان به وڌيڪ حصو رکندڙ عورتن جي صحت جو مسئلو آهي سرڪاري طور تي وزارت صحت ۽ ان سان لاڳاپيل ادارا ۽ غير سرڪاري طرح سان ڪم ڪندڙ مختلف اين جي اوز ۽ ذاتي طور ڪم ڪندڙ شخصيتون سڀ پنهنجي طور تي هن اهم ۽ وڌندڙ مسئلي جي حل لاءِ هر ممڪن ڪوشش ڪرڻ جي باوجود به ڪا اهم ڪاميابي حاصل ڪري ڪو نه سگهيا آهن ۽ عورتن ۾ مختلف قسمن جون ڪيسٽريون ئي موتمار بيمارين ۽ عورتن جي حمل دوران ۽ ان کان پوءِ ٿيندڙ مسئلن ۾ عورتن جي موت تي ڪنٽرول نه ٿي سگهيو آهي ۽ انهن سان گڏوگڏ هڪ پيو وڌندڙ مسئلو وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ آهي جنهن ۾ عورتن جي صحت ۽ زندگي کي تمام گهڻو نقصان پهچي رهيو آهي.

صحت جي حوالي سان پوري ملڪ ۾ صورتحال بهتر نه آهي ۽ مختلف سرڪاري ۽ غير سرڪاري ادارن جي سروي رپورٽون اهو ظاهر ڪن ٿيون ته شهري علائقن ۾ ان حوالي سان جتي صورتحال ڪجهه بهتر آهي ته ان جي ابتڙ ٻهراڙي ۽ ڳوٺائن علائقن ۾ صورتحال تمام گهڻي خراب آهي. وري جيئن هن ملڪ ۾ شهري ۽ ڳوٺائن علائقن ۾ فرق آهي ساڳي طرح صحت جي حوالي سان ملندڙ سهولتن ۾ ملڪ جي چئن صوبن ۾ به واضح فرق ڏسڻ ۾ ٿو اچي.

تازو اسان جي ريسرچ ٽيم وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ جي حوالي سان پنجاب، سنڌ ۽ بلوچستان صوبن جي مختلف شهري ۽ ڳوٺائن علائقن جو سروي ڪيو ۽ وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ جي مرحلن مان گذرندڙ سوين عورتن جا انٽرويوز ڪيا. سڀ کان پهرين اسين سنڌ جي شهرن ڪراچي، حيدرآباد ۽ سکر ۽ انهن شهرن جي آس پاس ڳوٺن ۾ سروي ڪيو جيئن ته ڪراچي پاڪستان جو سڀ کان وڏو شهر آهي ان لحاظ سان اسان ڏٺو ته ڪراچي ۾ سنڌ جي ٻين شهرن جي ڀيٽ ۾ صحت جي حوالي سان ڪافي گهڻيون سهولتون مليل آهن پر ڪراچي جي ٻهڪي آبادي ۽ ڪچي آبادين وارن علائقن ۾ به فرق نظر آيو جيئن ته اسان جي هي ريسرچ سروي صرف وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ بابت سروي سان لاڳاپيل هئي ان ڪري

جڏهن اسان ان حوالي سان عورتن کي پيش ايندڙ مسئلن بابت انٽرويوز ڪيا ته شهري علائقن جي عورتن ته آساني سان اسان کي مڪمل معلومات فراهم ڪئي ۽ بغير ڪنهن ڊپ سان ڳالهايو پر ان جي بلڪل ابتڙ ڳوٺائي عورتن ان معاملي تي ڪن لاڪار ڪئي ۽ ڪجهه به ٻڌائڻ لاءِ تيار ٿيندي نظر نه آيون ۽ ائين پئي محسوس ڪرايو ته جڻ هنن ڪو جرم ڪيو هجي خاص طرح تي اڻ پڙهيل عورتون ته ڪافي ڊنل پئي نظر آيون ۽ وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ دوران انهن سان پيش ايندڙ تڪليفون ۽ مشڪلاتون ٻڌائڻ ۾ ڪا به دلچسپي نه پيون ڏيکارين اهي سڀ مڪمل لڪائڻ جي ڪوشش ڪري رهيون هيون.

ايئن به ٿيو ته ڪنهن ڳوٺ ۾ 2 ڏينهن تائين لاڳيتو عورتن سان ملڻ ۽ ان حوالي سان ڪجهه معلوم ڪرڻ جي ڪوشش جي باوجود به ڪا به عورت جيڪا هن سڄي مرحلي مان گذري هئي سا به ڪجهه ٻڌائڻ لاءِ تيار نه هئي ۽ جيڪڏهن ڪا عورت مشڪل سان وڃي ڪجهه ٻڌائڻ لاءِ تيار هئي به ته ايئن پئي ظاهر ٿيو ته جڻ هو ڀاڄ کي مجرم سمجهندي هجي. جنهن ڪري هن ۾ آخر تائين هڪ ڊپ موجود رهيو ٿي. گهڻو ڪري عورتن جو چوڻ هيو ته غربت، گهڻن ٻارن جو هجڻ ۽ پنهنجي ڪرندڙ صحت جي ڪارڻ هو مجبور تي ڪري وقت کان اڳ حمل ڪرائڻ ٿيون. پر پوءِ به هو ان کي گناهه سمجهن ٿيون ۽ ايئن محسوس ڪن ٿيون جڻ هنن پنهنجي ٻار جو خون ڪيو هجي.

سنڌ ۾ ان حوالي سان عورتن ۾ معلومات نه هجڻ سان گڏوگڏ سهولتن جو نه هجڻ به شامل آهي. گهڻو ڪري ننڍين وڏن ڳوٺن ۾ صحت مرڪز نه هجڻ ڪري انهن جي مقامي سواري جهڙوڪ اٺ، گڏهه گاڏي، ٽانگي، ڏاند گاڏي يا پنڌ 20 کان 30 ڪلوميٽر پري ننڍن شهرن يا وڏن شهرن ۾ قائم ڪيل صحت مرڪزن اسپتالن تائين وڃڻو پوي ٿو.

بلوچستان جي علائقي ديرا مراد جمالي ۽ نصيرآباد ۽ ان جي آس پاس ۾ جڏهن اسان جي سروي ٽيم پهتي ۽ سروي ڪيو ته انهن علائقن ۾ سنڌ جي ڀيٽ ۾ ڪافي صحت مرڪز ڪم ڪندي نظر آيا ۽ سهولتون به ڪجهه حد تائين بهتر نظر آيون ۽ خاص ڳالهه جيڪا نوٽ ڪئي وئي اها هئي ته هڪ پٺتي پيل صوبي هجڻ جي باوجود به انهن علائقن ۾ سنڌ جي ڳوٺائي آبادي جي ڀيٽ ۾ وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ جا ڪيس آساني سان ملي ويا. گڏوگڏ اتي جي عورتن ۾ به ان حوالي سان ڪافي حد تائين ڄاڻ هئي.

پنجاب ۾ صحت جي حوالي سان سهولتون ۽ عورتن ۾ ڄاڻ باقي ٻن صوبن جي ڀيٽ ۾ ڪافي وڌيڪ هئي. هتي ننڍين ڳوٺن ۽ انهن جي ڀسڪرڌائي ۾ صحت مرڪز موجود هئا ۽ گڏوگڏ انهن علائقن ۾ روڊ رستا هجڻ ۽ سواري جو جوڳو بندوبست هجڻ ڪري اتي جي عورتن کي سفر جي تڪليف ۽ ٻين مسئلن جي پريشاني ڪرڻ نه هئي.

پنجاب جي شهرن، لاهور، ملتان، ديرا غازي خان ۽ فيصل آباد ۽ انهن جي ڀسڪرڌائي وارن علائقن ۾ اسان جي ٽيم جي سروي مان ظاهر ٿيو ته هنن علائقن جون عورتون صحت متعلق وڌيڪ بهتر ڄاڻ هجڻ ڪري پنهنجي صحت جو خاص خيال رکن ٿيون ۽ اتي موجود صحت مرڪز ۽ ٻين سهولتن مان ڪافي حد تائين لاڀ حاصل ڪن ٿيون. اتي جي شهري ۽ ڳوٺائي عورتن ۾ وقت کان اڳ حمل ڪيرائڻ جي حوالي سان ڄاڻ هجڻ ۽ ٻين سهولتن جي ڪري اسان جي ٽيم کي اتي ڪيس آساني سان ملي ويا ۽ ايئن ڪو نه ٿيو جو سنڌ جي ڳوٺائي آبادي وانگر اسان کي هڪ ئي ڳوٺ ۾ ڪنهن ڪيس ڳولڻ ۾ به ڏينهن لڳي وڃن ٿا.

ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته اهڙن پٺتي پيل علائقن جي عورتن جي صحت جي حوالي سان تمام گهڻا مسئلا آهن ۽ اتي صحت جون سهولتون نه

هجڻ سان گڏوگڏ اتي جي عورتن کي انهن اهم مسئلن متعلق ڄاڻ جو نه هجڻ شامل آهي. اتي ان حوالي سان اوليت جي بنياد تي سرڪاري ۽ غير سرڪاري ادارا ڪم ڪن ۽ اهڙو طريقو اختيار ڪن جنهن سان خاص طور تي انهن علائقن ۾ ڪم کي اوليت ملي ته جيئن جلد ۽ بهتر نتيجا حاصل ڪري سگهجن.